

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrok, kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo,
da oblast
in z njo čast,
ko pred, spet naša bosta last!
Dr. France Prešeren

Letnik IV.

Celovec, v soboto 12. II. 1949

Štev. 13 (198)

Priključitev Slovenske Koroške k FLRJ je edina možna in pravična rešitev

V četrtek, dne 10. februarja 1949 so zastopniki koroških Slovencev in sicer predsednik Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško tovariš dr. France Petek, njen sekretar Andrej Haderlap, ter član Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško tovariš Franjo Ogris predali Aliranemu svetu za Avstrijo na Dunaju spomenico koroških Slovencev s prošnjo, da jo izroči konferenci zastopnikov zunanjih ministrov, ki zasedajo v Londonu.

En izvod te spomenice je delegacija predala Aliranemu svetu, kot odgovorni oblasti v Avstriji.

S tem v zvezi je dala delegacija zastopniku Tanjuga na Dunaju sledečo izjavo:

»Politični, kulturni in gospodarski pritisk na koroške Slovence se je še bolj stopnjeval, odkar so avstrijski organi prevzeli upravne funkcije na Slovenskem Koroškem. Z načrtnim diskriminiranjem slovenskega ljudstva na Koroškem, njegove oborožene osvobodilne borbe proti fašizmu in njegovega demokratičnega gibanja s strani najvidnejših avstrijskih oblastnikov ter z odkritim podpiranjem novonacističnega in pangermanističnega rovarjenja ustvarjajo na Koroškem načrtno tako vzdušje, ki jemlje koroškim Slovcem vsako možnost za svobodni politični, kulturni in gospodarski razvoj.

Spomenica, ki smo jo predali, vsebuje nove konkretne dokaze za sedanje sovražno zadržanje avstrijskih oblasti do koroških Slovencev.

Zaradi tega je slovensko ljudstvo na Ko-

roškem bolj kot kdajkoli prepričano, da bi bilo izročeno gotovemu nacionalnemu poginu, če bi ostalo še nadalje pri Avstriji v mejah od leta 1937.

Zato z vso odločnostjo zahtevamo:

1. Slovensko Koroško je treba priključiti k Jugoslaviji. Mejo je treba določiti skladno z zahtevami Jugoslavije.

2. Jugoslovanskega popusta glede slovenskega ozemlja na Zilji ne moremo priznati.

3. Vsak drugačen poskus reševanja, kakor avtonomijo, tako imenovani manjšinski statut, gospodarske kompenzacije in slično odločno odklanjamo. Izkušnje z reševanjem našega vprašanja potom St. Germainске mirovne pogodbe ter obljube in zakoni avstrijskih oblasti so nas docela razočarali, kajti povzročili so nam samo nacionalno škodo.

4. Umetne konstrukcije, kakor zemljepisne posebnosti koroškega ozemlja, gospodarska in politična nedeljivost dežele, izmišljotine, da hoče slovensko ljudstvo ostati pri Avstriji itd. so smešne argumentacije, ki morejo služiti samo nadaljnjemu zasluževanju slovenskega ljudstva na Koroškem.

Pričakujemo, da konferenca zastopnikov zunanjih ministrov v Londonu priznava zahteve slovenskega ljudstva in da jim bo ugodila.

Slovensko ljudstvo na Koroškem daje Sovjetski zvezi visoko priznanje za njene napore za uresničenje pravične rešitve in je prepričano, da bodo tudi ostale odločitve vlade, ki imajo na konferenci v Londonu svoje polnomočne predstavnike, našle to edino možno in pravično rešitev.

Sovjetska zveza bo podpirala jugoslovanske teritorialne zahteve

London. — Preteklo sredo so se v Londonu v prostorih Lancaster House pričela pogajanja štirih velesil o avstrijski mirovni pogodbi, ki so bila, kakor je znano, maja meseca minulega leta na predlog ZDA prekinjena.

Sovjetski zastopnik Zarubin je uvodoma dejal, da je obče znano, da se je Sovjetska zveza na vseh pogajanjih o avstrijski mirovni pogodbi trudila, da bi bil čim prej dosežen sporazum. V to svrhu je Sovjetska zveza v vrsti vprašanj popustila, predvsem pa v vprašanju bivše nemške imovine v Avstriji. Končno je Zarubin spomnil na to, da so se sovjetski zastopniki kakor pred, tako tudi po prekinitvi lanskoletnih pogajanj prizadevali, da bi se posvetovanja nadaljevala, brez da bi jih zastopniki zapadnih sil v tem prizadevanju podpirali.

Zarubin je svoja izvajanja zaključil z željo, da bi bilo delo namestnikov zunanjih ministrov tokrat uspešno.

Nato so namestniki zunanjih ministrov določili dnevni red in sklenili, da bodo po vrsti obravnavali vseh 18 še odprtih točk.

Najprej so obravnavali 2. člen pogodbe, ki vsebuje posebno jamstvo za neodvisnost Avstrije. Nato pa so se posvetili vprašanju jugoslovanskih teritorialnih zahtev do Avstrije.

Ameriški in britanski zastopnik sta izjavila, da se njihovo stališče v tem vprašanju ni spremenilo, vendar je Reber (Amerika) dejal, da ZDA razmišljajo o nekem posebnem dogovoru z Jugoslavijo.

Francoski zastopnik Berthelot se je pridružil izjavam angloameriških zastopnikov, vendar pa je izjavil, da je pripravljen, da upošteva vsako novo razlago to-

zastopnik je predlagal, da bi od jugoslovanske vlade zahtevali pismeno obrazložitev svojih argumentov glede na svoje ozemeljske zahteve do Avstrije.

Reber (ZDA) in Marjoribanks (Velika Britanija) sta predlogu, da se povabi jugoslovanska delegacija, nasprotovala.

Na seji v četrtek so ponovno razpravljali o jugoslovanskih zahtevah. Zarubin je izjavil, da je vprašanje spremembe avstrijskih meja problem, ki tiče Jugoslavije in poudaril, da bi po njegovem mnenju izjava jugoslovanske vlade delo londonske konference le pospešila.

Zastopniki zunanjih ministrov so obrav-

Telegrami slovenskih organizacij londonski konferenci

Kmečka zveza za Slovensko Koroško je londonski konferenci zastopnikov zunanjih ministrov poslala brzojavko, v kateri poudarja, da se koroške deželne in avstrijske državne oblasti prizadevajo, da bi uničile slovensko kmečko gospodarstvo. Kmečki zvezi odrekajo pravice do zastopstva v kmetijski zbornici, ustanovitev slovenske kmetijske šole zavlačujejo v nedogleden čas in z nepretrdnim nasiljem, sleparijami ter drugimi persekucijami ogrožajo življenjski obstoj slovenskega kmečkega prebivalstva.

»Zahtevamo, da se avstrijska mirovna pogodba sklene čimprej, Slovenska Koroška pa priključi k FLR Jugoslaviji,« zaključuje telegram.

V telegramu Pokrajinskega odbora Zveze mladine za Slovensko Koroško londonski konferenci je rečeno:

»Zveza mladine za Slovensko Koroško, ki je za časa narodno-osvobodilne borbe doprinesla ogromne žrtve v borbi proti fašizmu za svobodo svojega naroda in je še danes izpostavljena zatiranju in raznarodovanju s strani avstrijskih oblasti, se obrača na zastopnike štirih zunanjih ministrov z odločno zahtevo po pravični in dokončni rešitvi koroškega vprašanja z združitvijo Slovenske Koroške s Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo.

Priključitev Slovenske Koroške k FLR Jugoslaviji zahtevajo tudi bivši koroški partizani. V telegramu, ki ga je londonski

navali še vprašanje odhoda tako imenovanih razseljenih oseb iz Avstrije. Marjoribanks je izjavil, da v pogodbo sploh ni potrebno sprejeti člena o razseljenih osebah, ker so v tem vprašanju v zadnjih letih v Avstriji baje dosegli precejšen »napredek«.

Zarubin je poudaril, da ta trditev britanskega zastopnika ne drži, kajti po najnovejših podatkih živi v Avstriji okoli 523.000 razseljenih oseb različnih narodnosti. Znano je, da DP-jevski elementi lahko nemoteno ustanavljajo različne organizacije, ki so do avstrijskih sosednjih držav sovražno razpoložene.

konferenci poslala Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške je rečeno:

»Partizani Slovenske Koroške, ki smo edini na teritoriju nemškega rajha v sklopu Titove armade vodili oboroženo borbo proti nacističnim osvajačcem in za našo osvoboditev doprinali ogromne krvave žrtve, zahtevamo čimprejšnjo sklenitev avstrijske mirovne pogodbe s priključitvijo našega ozemlja k FLR Jugoslaviji.

Slične telegrame pošiljajo tudi iz terena občinski odbori OF, Zveze mladine in ostalih naših množičnih in narodnih organizacij.

Neprestano naraščanje brezposelnosti v Biconiji

Berlin. — Po poročilu agencije ADN število brezposelnih v zapadnih okupacijskih conah Nemčije neprestano narašča. V pokrajini Severna Renska-Westfalska je bilo v minulem decembru 106.443 brezposelnih, medtem ko se je 15. januarja t. l. to število povečalo na 194.116. Hkrati se je število brezposelnih v pokrajini Hessen povečalo od 60.089 na 73.898. V mestu Ellenberg je nad 25 odstotkov brezposelnih. Tovarna vagonov v Hanovru je odpustila skoraj polovico svojih delavcev.

General Clay poslal Italiji 200 letal

New York. — »Daily mirror« piše, da je ameriški vojaški guverner Biconije general Clay poslal Italiji 200 ameriških vojaških letal ter izročil predstavnikom italijanske vojske približno 100 ton streliva.

Uspeh kmelijskih delavcev na Sardiniji

Rim, (Tanjug). Po dva tedna trajajoči splošni stavki so industrijski in kmetijski delavci Sardinije prisilili predstavnike delodajalcev, da so sprejeli vse delavske zahteve. Po poročilu delavske zbornice mesta Cagliari je dne 6. t. m. zvečer prenehala splošna stavka okoli 150.000 delavcev v pokrajinah Cagliari, Nuoro in Sassari, potem ko so bile sprejete vse delavske zahteve za povišanje posebne draginske doklade.

Splošna stavka sardinskih rudarjev se nadaljuje, ker lastniki rudnikov nočejo ugoditi delavskim zahtevam.

Opozorilo pevcem

Pevce, ki sodelujejo na Prešernovi proslavi, opozarjamo na skupno vajo, ki bo v nedeljo ob 8. uri zjutraj v Celovcu v gostilni Roth, Pfarrhofgasse 8.

Udeležba je za vse pevce obvezna.
Slovenska prosvetna zveza

„NAJVEČ SVETA OTROKOM SLIŠI SLAVE ...“

100 LETNICO SMRTI Franceta Prešerna

bomo praznovali v nedeljo, dne 13. februarja 1949 ob 11. uri

V MESTNEM GLEDALIŠČU V CELOVCU

Na sporedu so:

Slavna govor — recitacije — nastop
združenih, moških in mešanih zborov in
tamburašev.

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih društvih in tajništvu SPZ

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

12. februar - pomemben mejnik v zgodovini avstr. delovnega ljudstva

Avstrijska vlada z Dollfussom na čelu je že nekaj mesecev prej pripravljala napad na delovno ljudstvo Avstrije. Zeleni avstrijski fašizem se je z dneva v dan bolj oboroževal, avstrijska fašistična »Heimwehr«, ki je igrala isto vlogo kot nemška SA in SS, je dobila vse pravice, ki sicer pripadajo samo policijskim organom in vojski. Komunistična stranka Avstrije in socialistični »Schutzbund« kot avantgardi avstrijskega delovnega ljudstva sta bili prepovedani in njihovi člani so morali delati v ilegali. Vsled mnogih aretacij najboljših delavcev in številčno stalno naraščajočih napadov fašističnih tolpa na delavske domove in ustanove po vsej Avstriji je bila situacija že v prvih tednih 1934. leta do skrajnosti napeta.

Delavstvo je bilo pripravljeno, da gre za svoje pravice, za demokracijo v Avstriji v boj. Vodstvo socialdemokratske stranke, ki je bila tedaj v Avstriji edina legalna delavska organizacija, je paktiralo z razrednim sovražnikom in dejansko izdalo interese avstrijskega delavca, ki je naseljal njegovim revolucionarnim frazam. Še 11. februarja, ko je vodja avstrijskih fašistov Fey že napovedal generalni napad na zadnje obstojanke avstrijske demokracije za jutrišnji dan, je socialdemokratsko vodstvo skušalo pomirjevati razburjeno delavstvo. Ni dovolilo, da bi se razdelilo orožje, ki so ga delavci imeli skritega in trdno zaklenjenega v magazinih, ni dopustilo, da bi se delavci postavili v bran proti ofenzivi avstro-fa-

šizma. Čeprav je revolucionarno razpoloženje avstrijskega delavstva že dosegalo svoj višek, mu je vodstvo socialdemokratske stranke pridigovalo, češ potrpiti je treba in čakati.

Ko so fašisti 12. februarja res začeli s svojo napovedano ofenzivo, je bilo delovno ljudstvo Avstrije vsled izdajalske vloge vodstva razcepljeno. Najboljši sinovi delavskega razreda so borbo sprejeli, ostali pa so po navodilu vodstva — čakali. Boji so bili najprej v Linzu, potem na Dunaju, v štajerskih industrijskih centrih in tudi na Tirolskem. Junaško so se borili in padali delavci za svoje pravice, ker so vedeli, da je ta boj zadnja možnost, da rešijo Avstrijo pred fašizmom. Iz borb 12. februarja 1934 so poznana imena Karl Münichreiter, Koloman Wallisch, Georg Weissel i. dr., ki niso svetli zgledi revolucionarnih borcev samo za

avstrijsko delavstvo, temveč jih šteje med najboljše sinove delavskega razreda delovno ljudstvo vsega sveta.

Klub junaški borbi je avstrijsko delavstvo 12. februarja 1934 podleglo. Podleglo je, ker je bilo razcepljeno, ker ga je izdalo lastno — socialdemokratsko vodstvo. 12. februar 1934 naj bo v opomin vsem, ki se danes udinjajo reakciji, ki še niso spregledali, da vodi pot, ki jo hodi današnja Avstrija pod današnjim reakcionarnim vodstvom, ki ga dosledno podpira tudi današnja avstrijska socialistična stranka, v isto smer kakor leta 1934 — v ponovno izdajstvo in razcepitve enotnosti delavskega razreda. Nam koroškim Slovencem pa 12. februar 1934 kaže, da so v avstrijskem proletariatu zdrave, napredne sile in da moramo iskati zaveznikov njegovih vrstah, kajti njegov razredni in naš nacionalni sovražnik je isti.

V Jugoslaviji letos predvidevajo velika melioracijska dela

Začele so se priprave za letošnja velika melioracijska dela (meliorirati: popraviti, zboljšati. Op. ur.), ki bodo dala Jugoslaviji tisoče hektarov plodnih površin za kmetijsko proizvodnjo. Projektiranje največjih objektov gre h koncu. Glede večine objektov so že izdelali in revidirali idejne projekte, sedaj pa pospešeno izdelujejo glavne projekte. Največjo pozornost posvečajo velikim melioracijskim ob-

jektom — prekopu Donava — Tisa — Donava. Skadrskega jezera, Pelagoniji, Lonskemu polju, prekopu Zagreb — Sisak — Podused, Prekmurju ter Bosanski Posavini. Melioracijska dela bodo mehanizirali. Zato bodo nabavili moderne gradbene stroje. Jugoslovanska kovinska industrija že izdeluje rotacijske kopače in nekatere druge potrebne stroje za kopanje zemlje.

Prekop Donava — Tisa — Donava bo največji objekt, ki je bil doslej zgrajen v jugovzhodni Evropi. Generalni projekt za ta prekop, ki so ga izdelali najboljši domači hidrotehnični inženirji, je že gotov. V kratkem bodo začeli z množičnimi deli pri tem prekopu. Kopali bodo zemljo na glavni plovni črti. Razen ceje vrste kanalskih in melioracijskih naprav bodo začeli graditi tudi poslopja za delavska stanovanja, ceste, mostove in železniške proge za dovoz in odvoz gradiva.

Na začetnem prekopu plovno melioracijskega značaja Zagreb — Sisak — Podused bodo nadaljevali z graditvijo odvodnih kanalov na Odranskem polju. Kopati bodo začeli glavni prekop, zgradili bodo različna poslopja in druge objekte. S tem prekopom bosta po plovni poti povezana Beograd in Zagreb. Hkrati bo s tem omogočena povezava Slovenije z drugimi republikami po vodni poti. Po tem prekopu bo odtekala odvečna voda z

Odranskega polja, s čimer bo omogočena intenzivnejša obdelava okrog 30 tisoč hektarov, ki jih bodo deloma tudi namakali.

Melioracija Lonskega polja bo omogočila mnogo boljše izkoriščanje 81.000 hektarov tega polja, ki trpi pred poplavami. To polje bodo meliorirali s postopnim odvajanjem vode s posameznih področij. Z letošnjo zgraditvijo odvodnih prekopov bodo usposobili 10.000 ha zemlje za kmetijsko obdelavo. Spomladi bodo začeli kopati tudi prekop za odvajanje notranjih vod Lonskega polja.

Sedaj izdelujejo tudi načrte, po katerih bodo še letos začeli osuševati jugovzhodni del Skadrskega jezera. Spomladi bodo začeli kopati predor in graditi nasip. Melioracija Skadrskega jezera kakor tudi Ulcinskega, Lieškega in Nikšičkega polja, Bielopavličke ravnine in drugih manjših polj bo popolnoma spremenila gospodarsko strukturo LR Črne gore. Ena gospodarsko najbolj zaostalih republik bo postala važna pridelovalka južnih kultur.

Melioracijska dela zajamejo tudi skoraj vse večje reke v LR Makedoniji, Orno Reko, Vardar, Strumico in Bregalnico. Od vseh melioracijskih del v Jugoslaviji odpade sedmina samo na področje Pelagonske ravnine, ki bo dala z melioracijo 22.000 ha nove plodne zemlje, najplodnejše za gojitev bombaža, maka, riža itd. Doslej so izvedli na področju Črne Reke in njenih pritokov, ki povzročajo v Pelagoniji poplave, že velika dela. Lanska dela bodo letos nadaljevali še mnogo hitreje. V kratkem bodo začeli kopati strugo Črne Reke in struge njenih hudourniških pritokov. Primerno vlogo na poljih, ki so vsako leto žrtev suše, bodo zagotovili na najmodernejši način.

Poleg del v Pelagoniji bodo namakali z umetnim zbiranjem vode iz Bregalnice tudi Kočansko, Štitsko in Ovčje polje.

Letošnji plan določa poleg omenjenih, za gospodarski razvoj zelo važnih del še nekatera druga melioracijska dela. Gradili in utrievali bodo Savski nasip v Bosanski Posavini. V celoti bodo regulirali in zgradili prekope za odtok vode na Ivanjskem polju. V Sloveniji bodo med drugim gradili prekope za dovažanje in odvajanje vode v Prekmurju, ki je eno najplodnejših področij LR Slovenije. Tu bodo usposobili za kmetijstvo 20.000 ha zemlje.

Čeprav so melioracijska dela največjega pomena za kmetijstvo, pa bodo mnogo pomenila tudi pri kulturnem in zdravstvenem dvigu prebivalstva teh krajev. Dvig kmetijske proizvodnje bo zboljšal življenjsko raven prebivalcev v teh krajih.

Omogočil jim bo kulturneše življenje. Z osušitvijo posameznih močvirnih področij bodo uničena neopredelna legla malarčnih komarjev. Že lani se je zaradi melioracijskih del in različnih drugih ukrepov število malarčnih bolnikov v LR Makedoniji zmanjšalo od 300.000 na 25.000.

Zapadne zasedbene oblasti prepovedale promet med sovjetsko cono in Biconijo

Berlin, (TASS). Britanska in ameriška vojaška uprava v Berlinu sta objavili, da je od 6. februarja t. l. prepovedan promet na avtomobilskih cestah, ki vodijo iz sovjetske okupacijske cone v Biconijo in obratno. Prepoved velja celo za tranzitni blagovni promet v korist kake tretje države. Prepovedan je prevoz vseh dobrin iz sovjetske okupacijske cone ali pa iz kake tretje države čez sovjetsko cono v Biconijo kakor tudi železniški prevoz. V Biconijo morejo voziti samo potniški vlaki. Po agenciji ADN ta ukrep anglo-ameriških oblastev dokazuje, da Anglo-američani sploh ne upoštevajo koristi držav Beneluksa, Švice, Danske in Francije.

Joannides naslednik generala Markosa

Atene. — Radio »Svobodna Grčija« je dne 8. t. m. objavil proglas Marka Vaphiadesa (general Markosa) grškim partizanom. V tem proglasu general Markos sporoča, da je zaradi poslabšanja svojega zdravstvenega stanja po bitki na Gramosu prisiljen, da odstopi kot predsednik vlade Svobodne Grčije in kot poveljnik grške demokratične vojske. Markos končuje svoj proglas z besedami:

»Naši sovražniki bodo skušali mojo ostavko zlorabljati, toda naše bodoče zmage jih bodo prisilile k molku.«

Nadalje vlada Svobodne Grčije sporoča, da bo Jean Joannides, dosedanji notranji minister in podpredsednik vlade Svobodne Grčije, začasno prevzel funkcije, ki jih je imel general Markos.

Avstrijske oblasti mirno gledajo rovarjenje »razseljencev«

Dunaj, (Tanjug). Tuji fašisti, tako imenovani »razseljenci«, razvijajo pod zaščito avstrijskih in okupacijskih oblasti v zahodnih avstrijskih conah živahno fašistično delavnost. Po tiskovnih poročilih ustvarjajo razseljenci v zahodni Avstriji fašistične, vojaške in druge podtalne organizacije naperjene proti državam ljudske demokracije. — Madžarski fašisti iz vrst »razseljencev« so začeli organizirati vojaške organizacije s prevratniškimi cilji proti ljudski republiki Madžarski. Na formularjih za vpis v organizacijo je madžarski fašistični znak.

V Linzu so pred meseci ustanovili tako imenovano »mednarodno kmečko zvezo«, ki je združila v svojih vrstah vse fašistične begunce iz vzhodno-evropskih držav.

V zahodnih conah so ustanovili tudi tako imenovani »folksdojčarski severni parlament«, ki organizira v taboriščih za razseljence nacistične vojne zločince, ki so pobegnili iz držav ljudske demokracije.

Romunski vojni zločinci prirejajo javna zborovanja, na katerih zbirajo romunske fašiste.

1 milijon »novih volivcev« v Avstriji

Dunaj. — Avstrijsko notranje ministrstvo je sporočilo, da je dobilo od 611.729 registriranih bivših nacistov 495.726 znova volivno pravico za bližnje parlamentarne volitve. Poleg teh nacistov je v Avstriji okoli pol milijona »razseljencev«, ki bodo dobili avstrijsko državljanstvo, s tem pa pravico do udeležbe na volitvah.

Ameriški imperializem in Kitajska

Poleg tega naj bi se za zboljšanje rečnega prometa vložilo 897 milijonov dolarjev. V prihodnjih letih naj bi torej ameriški kapitalisti vložili v Kitajsko 1870 milijonov ameriških dolarjev.

»New York Herald Tribune« je prinesel 4. septembra 1945 poročilo o govoru, ki ga je imel general Chennault. Govor nosi naslov »Ekonomske osnove ameriške politike na Kitajskem«. General je med drugim dejal: »Kitajska predstavlja neobičajno velik trg, ki bi ga bilo treba nasiti tako s kapitalom, kakor tudi z najpotrebnejšim blagom.« ovor se je končal takole: »Na koncu bi vas hotel opozoriti na to, da Kitajska predstavlja trg, ki lahko pomaga naši industriji in našim delavcem, da bi imeli v nekaj letih stalno zaposlenost.«

Prodiranje ameriškega imperializma ima katastrofalne posledice za kitajsko narodno gospodarstvo. Medtem ko se profiti ameriških monopolistov in njihovih štirih kitajskih pajdašev iz dneva v dan množe, kitajsko ljudstvo v kuomintangov-

vih področjih umira za lakoto. Po podatkih Unre je bilo na Kitajskem samo leta 1946 življenjsko ogroženo 7 milijonov ljudi. Kitajska zunanja trgovina daje najjasnejšo sliko kolonialne eksploatacije po ZDA. Septembra 1946 je znašal deficit kitajske plačilne bilance 620 milijard kitajskih dolarjev. Ta deficit se pojavlja v času ko so skoraj vso kitajsko trgovino okupirali Američani. Ameriški uvoz na Kitajsko znaša 56 odstotkov vsega importa (za primerjavo: ameriški import v Brazilijo znaša samo 8 odstotkov vsega, v Veliko Britanijo pa 4,5 odstotkov vsega). Izvoz Kitajske v ZDA znaša 47 odstotkov (za primerjavo: kitajski eksport v Veliko Britanijo znaša 5,36 odstotkov).

Ako analiziramo strukturo kitajskega uvoza potem vidimo, da zavzema potrošniško blago po vrednosti največje postavke. To pomeni, da je kitajska zunanja trgovina usmerjena izključno za zadovoljevanje luksuznih potreb najvišjih slojev in na drugi strani prodaja v tujino hrano.

V pogojih državljanske vojne, neznošnega davčnega pritiska in brezdušne imperialistične eksploatacije je produkcija v kuomintangovi Kitajski silno padla. Produkcija žitaric v kuomintangovski Kitajski znaša danes komaj 8 odstotkov predvojne proizvodnje. Ljudje umirajo za lakoto poleg ogromnega uvoza hrane. Toda v osvobojenih predelih Kitajske je položaj drugačen. Tu se je poljedelska proizvodnja celo dvignila v primerjavi s predvojno proizvodnjo.

Enaka slika je v industriji Kuomintangove Kitajske. Nivo kitajske industrijske proizvodnje dosega komaj 10 odstotkov nivoja iz leta 1936.

Posledica prodiranja tujega kapitala na Kitajsko je velika brezposelnost. »China press« od 13. novembra 1946 čeni, da je samo v Šanghaju preko 700.000 brezposelnih. V začetku letošnjega leta je bilo v Kantonu po kuomintangovih podatkih 250 tisoč brezposelnih, kar pomeni 40 odstotkov prebivalstva. Ogromna brezposelnost je posledica imperialističnega uničevanja malih kitajskih podjetij.

(Dalje)

Udeleženci Prešernove proslave pozor!

Pred proslavo in po njej si ogledajte

razstavo slovenskih knjig

v gostilni »ROTH« (nasproti gledališča) od 8.30 do 17. ure
Odprtje bo dne 13. 2. 1949 ob 8.30 uri.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

PREŠEREN

Te dni proslavljamo stoletnico smrti največjega umetnika slovenske vezane besede pesnika Franceta Prešerna.

Prešernovo življenje poteka v letih med 1800 do 1849, ko se je sver obnavljal v duhu bratstva, svobode in enakopravnosti po načelih francoske revolucije. Prešeren je hrepenel po svobodi in se je boril proti reakcionarnemu toku svojega časa. Kakšna so bila prizadevanja vladajočih močitev, nam dovoli jasno pojasniti besede ministra Metternicha, ki jih je naslovil profesorjem ljubljanskega liceja? »Kdor meni služi, mora poučevati, kakor jaz hočem, kdor tega ne more, ali kdor nastopi z novimi idejami, ta naj se odstavi, ali pa ga dam odstavitijaz«.

Prešeren se bori proti ozkosti, proti mračnosti, proti načelom, da naj bo umetnost utilitaristična, da naj služi le vzgojnemu momentu. On protestira proti moralizirajočim »orolarijem«, ki so hoteli prepričati vsak svoboden razmah v literaturi:

Pusti peti močja slavca,
kakor sem mu erlo ustvaril.
Komur pevski duh sem vdihnil,
ž njim sem dal mu pesmi svoje;
drugi ne, le te naj noje,
dokler, da bo v grobu vtihnili.

Prešeren je iz preproste kmečke govornice ustvaril jezik, v katerem je lahko izražal vsa svoja čustva in svoje misli do najfinjših podrobnosti. Prešeren je iz svoje duše dal narodu za tedaj in za vse večne čase onoro, da je ta narod lahko raste in se razvija.

Leta 1845 mu je dunajska cenzura črtila četrto kitico »Zdravljice« čes da je panslavistična. V tej kitici si želi, da bi se vrnil med nas »edinost, sreča, sprava« in da naj si otroci, ki jih ima Slava, v roke sežejo.

»da oblast
in z njo čast
ko pred, spet naša bodo last«.

Toda naš pesnik ne misli satno vseslovansko, temveč misli v isti meri občečloveško:

»Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
ko rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak.

Vodilna nit vseh njegovih poezij je ljubezen, vzyišena ljubezen do Prilicve Julije. V njej vidi »Svetlobo zorno«, kateri

Le nji teme kraljestvo je pokorno
samo njo ubogajo viharjev sile.

V to njegovo veliko ljubezen se prepleta njegova velika ljubezen do lastnega naroda.

Solze z ljubezni so do tebe vroče,
iz domovinske so ljubezni lile.

Njegovi pesmi so nastale iz želi, »da bi zbudil slovensko celo«. Prešeren je v svojem življenju izničil do dna čašo trpljenja. Doživel je mnogo razočaranj. Zaradi stremjenja po svobodi, zaradi njegovega slovenskega in vseslovenskega mišljenja, zaradi njegovih naprednih idej ni mogel dolgo časa urediti svojih življenjskih prilik, ker mu oblasti niso hotele dati službe oziroma mu omogočiti, da se osamosvoji. Šele leta 1846 se mu posreči po dolgotrajnem trudu dobiti advokatsko mesto v Kranju.

V spoznanju veličine Prešerna so se po njem v zgodovini vedno razvijale mlade sile.

Prešernovo stremjenje po svobodnem umetniškem udejstvovanju, njegova težnja po svobodi uma sploh, njegova velika domovinska ljubezen, globoka njegova čustev, njegovo občečloveško mišljenje, dovršenost v izražanju misli in čustev, njegov odnor, proti okorelosti in mračnosti, njegov napredni duh so bili vedno vzor mladim generacijam, ki so težile po napredku in poglabitvi vsega javnega udejstvovanja. Prav tako je postal Prešeren eden izmed vzornikov narodnoosvobodilni borbi slovenskega naroda.

Nekaj misli ob obletnici Prešernove smrti

Odlomek iz članka Borisa Kidriča

Pred stoletjem je na Slovenskem rasel, živel in umrl dr. France Prešeren. Zrasel je med majhnim narodom, ki takrat prav za prav še ni bil narod. Zrasel je v nasprotju z vso tedanjo splošno slovensko resničnostjo. Za Slovence takrat namreč ni bil značilen Prešeren, za Slovence je bil takrat značilen Bleiweis, značilen je bil Koseski, značilno je bilo »vsežverodomesarijstvo«, značilna je bila obušna reakcionarna vloga Slovencev v demokratični revoluciji, značilna je bila slovenska naslonitev na reakcionarne sile, značilno je bilo do skrajnosti omejeno in filistrsko slovensko zapletništvo in značilno je bilo končno, da so na vse to že tedaj odločno posvetili, cerkveni in »kulturni« slovenski krogi pritiskali »posvečeni« pečat edinega resničnega, edinega upravičenega — »slovenstva«.

nega, edinega upravičenega — »slovenstva«.

Strahoten je bil prepad med Prešernovimi umetniškimi stvaritvami in takratno uradno slovensko resničnostjo.

Mar si je namreč mogoče zamisliti kakršen koli most med umetniško in kulturno vrednostjo Prešernovega književnega dela in pa kulturno bedo, da protikulturnim pomenom in protikulturno vsebino vse takratne slovenske reakcionarne resničnosti?!

Mar si je mogoče zamisliti most med nacionalno izpovedjo Prešernove umetnine in pa drobtinčarstvom, smešnim provincializmom in zagrizenim partikularizmom takratne slovenske reakcije, ki je vtisnila za dolgo dobo svoj bedni pečat vsemu slovenskemu nacionalnemu ravnanju, če izvajamo posamezne kmečke

Velik predhodnik naše borbe Matija Gubec

Petnajstega februarja 1573 so usmrtili v Zagrebu na Markovem trgu voditelja slovensko-hrvatskega kmečkega upora, Matija Gubca. Z njegovo smrtjo se je končala ena tistih velikih bitk, ki so jih v preteklosti vodili jugoslovanski narodi za svobodo, neodvisnost in napredek človeštva.

Matija Gubec je pripeljal slovenske in hrvatske kmete v boj za iste cilje, ki so jih zasledovale pariške ljudske množice, ko so rušile leta 1789. Bastiljo in ki jih je zasledovalo srbsko ljudstvo, ko se je leta 1804 uprlo Turkom.

Kie ležijo globlji vzroki kmečkih uporov, ki so vse od štirinajstega stoletja dalje plamteli močnejše ali šibkeje v evropskih pokrajinah in ki so se slednjič razplamteli koncem osemnajstega in začetkom devetnaestega stoletja v velika revolucionarna, vseljudska gibanja za zrušitev fevdalno-absolutistične družbe?

V kmečkih uporih se je izražalo dejstvo, da je fevdalna družba radi razvoja blaginje proizvodnje in procvita mest — nosilec kulture in napredka, postala ne le odveč, ampak je celo ovirala razvoj, onemogočala kmečkim množicam, da bi sodelovale z višji svojih proizvodov v menjavi blaga in tako pospeševale nastajanje nove družbene oblike. Fevdalni baroni in grofi so živeli zajedalsko življenje in strmeli po tem, da bi čim bolj izkoriščali materialna bogastva, ki so jih ustvarjala mesta. Zato so vedno bolj neustojljivo izkoriščali kmete, jemali so jim zemljo, gozdove, travnike, nalagali so jim nove davke in dajatve itd. Tako so zoževali temelj kmečkih gospodarstev prav tedaj, ko je razvoj blaginje proizvodnje že omogočal prodajo viškov proizvodov kmečkega gospodarstva.

Kmetje so se uprli novim oblikam izkoriščanja, šli so v boj za »stare pravice«, ki so jim v bolj razviti blagovni proizvodnji omogočale hitrejši razvoj in hitrejši napredek. Geslo za »stare pravice« je pomenilo torej klic v boj za napredek

in za višje oblike družbenega življenja. Kmečki upori niso bili objektivno napredni le zato, ker so z množičnimi oboroženimi akcijami pretresali temelje preživele družbene ureditve, napredna težnja se je zrcalila tudi v zavesti kmetov. Zahteve kmetov so se ujemale z naprednimi težnjami tistih časov: odprava fevdalnih dajatev, svoboda trgovine, enakost vseh ljudi. Na temelju enakosti so kmetje zahtevali meščansko enakost. Tako je Friedrich Engels v svoji knjigi »Kmečka vojna v Nemčiji« označil posebno obliko, v kateri se je izražala zakobinska demokratičnost upornih kmetov.

S to demokratično vsebino, ki je tipična za vsa kmečka gibanja tistih časov, je prepojena tudi borba kmečkega voditelja Matije Gubca.

Poleg svoje splošne demokratične vsebine je bila borba slovenskih in hrvatskih kmetov proti fevdalnim zatiralcem in izkoriščevalcem globoko nacionalna. Glavni predstavniki fevdalnega razreda so bili v Sloveniji in na Hrvaškem nemški in madžarski plemiči, ki so si v slovenskih pokrajinah vzpostavili tujo državno oblast in teptali vsako klico nacionalne samostojnosti Hrvatov in Slovencev. Pri tem so se naslanjali na domače fevdalce, ki so s svojo surovostjo in zavratnostjo pokazali, da so bili dostojni predhodniki današnjih hrvatskih in slovenskih izdajalcev.

Uporni kmetje so pod Gubčevim vodstvom visoko dvignili zastavo jugoslovanskega bratstva. Sodobniki, ki so pisali o velikem slovensko-hrvatskem kmečkem uporu, so pisali, da so kmetje strmeč po enotni upravi vseh slovenskih pokrajin.

Borci za demokratično, za socialne in nacionalne pravice dveh bratskih jugoslovanskih narodov, ki so se uprli leta 1573 v zagorskih in posavskih vaseh, so se z golimi rokami, sekirami in kosami borili proti dobro oboroženim nemško-madžarskim vitevom, cesarskim »landsknehtom« in domačim izdajalcem. Borili so se

hrabro in vztrajno, vendar je njihovi vojski, vojski malih kmečkih posestnikov, manjkala enotna organizacija, manjkala jim je ona družbena sila, ki bi lahko osredotočenim naporom fevdalne reakcije postavila nasproti osredotočene napore vseh protifevdalnih slojev slovenskega in hrvatskega ljudstva.

Združenim tujim in domačim sovražnikom kmečkega ljudstva je uspelo leta 1573 zadušiti kmečki upor, ni pa jim uspelo zadušiti Gubčevega duha, duha boja za »stare pravice«. Kmečke množice so bile še naprej zatirane in izkoriščane, padale so v vedno večjo bedo in revščino. Fevdalnemu izkoriščanju delovnega ljudstva so se pridružile nove oblike, toda iz uničenih kmetov, ki so jih pregnali iz rodne grude, je rasla in se razvijala nova družbena sila, industrijski proletarijat, najnaprednejši razred v zgodovini, ki je postal predstava vseh tlačanih in zatiranih, ki je zbral okrog sebe najširše kmečke množice zatiranih narodov.

Pripovedka iz hrvatskega Zagorja pripoveduje, da Matija Gubec ni umrl, ampak da ga je požrla gora. V notranjosti gore sedi Gubec za kamnito mizo s svojimi vojščaki, siva brada se mu ovija okrog mize. V slovenski pravljici se je osebnost Matije Gubca zlila s kraljem Matjažem, ki s svojo vojsko spi pod goro Peco in čaka dneva, ko se bo rodil junak, ki bo potegnil iz nožnice težki meč, ki visi na steni. Ko bo potegnil meč iz nožnice, se bo kralj Matjaž zbudil iz svojega spanja in bo peljal svojo vojsko v zadnji boj za osvoboditev naroda. V teh pripovedkah se zrcali zavest premaganih kmetov, da sami ne bodo mogli premagati sovražnikov ljudstva. Zrcali se globoka vera kmečkih množic v ustvarjalne sile delovnega ljudstva, globoka vera kmečkih množic, da bo konec koncev napočil dan zmage in da se bo vendarle rodil človek, ki bo sposoben združiti delovno ljudstvo v borbi za njegove svete pravice...

Zdravljica

(Odlomek)

Komú najpred veselo
zdravljico, bratje, č'mo zapet'?'
Bog našo nam deželo,
Bog živi ves slovenski svet,
brate vse,
kar nas je
sinov sloveče matere.

V sovražnike 'z oblakov
rodú naj naš'ga treščí grom;
prost, ko je bil očakov,
naprej naj bo Slovencev dom,
naj zdrobé
njih roké
si spone, ki jih še težé!

Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrók, kar ima Slava,
vsi naj si v róke sežejo,
da oblast
in z njo čast,
ko pred, spet naša bosta last!

Prešeren

upore in nezrele poskuse bodočega proletariata?!

Mar si je mogoče zamisliti most med demokratično in človečansko usmerjenostjo Prešernovega patriotizma — med tisto in tako usmerjenostjo, ki narodov ne razdružuje, temveč jih na progresivnih osnovah druží in zbližuje — in pa reakcionarnim slovenskim zapletništvom, ki ni Slovencev samo želelo obvarovati z neproduktivnim kitajskim zidom pred vsemi drugimi vplivi, razen pred svetom in vplivi dunajskega habsburškega dvora in rimskega Vatikana, temveč je tudi Slovence same delilo na Kranjce, Korošce, Štajerce in vrag vedi, koga še vse ter hujškalo provincialce drugega proti drugemu?!

Mar si je mogoče zamisliti most med Prešernovim slovenskim čustvovanjem, združenim z demokratično vsebino in evropsko kulturo Prešernove umetnine, ter — neobglenimi zarodki takratnega reakcionarnega panslavizma?!

Da posežemo končno še tja, kjer je morda najvidnejša Prešernova povezanost s slovenskim ljudstvom, Mar si je mogoče zamisliti most med Prešernovim ljudskim izrazom, Prešernovo ljudsko prisposodobeno besedo, s katero je znal umetniško oblikovati svoje tudi najbolj subtilno čustvo — in pa meglovitimi, izumetničenim jecljanjem slovenskega inteligentnega filistra, ki ni samo v primeru Koseskega, temveč tudi v mnogih bodočih primerih oznanjal, da gre pot slovenske inteligence raznarazen s slovenskim ljudstvom?!

Nobenega dvoma ne more biti o naslednjem: Prešernova pesem je ne samo zaradi svoje kulturne višine v splošnem pomenu besede, temveč tudi po svojem svetovljanstvu in po svojem demokratičnem humanizmu, torej po vsej svoji demokratični vsebini, od sočasnih Prešernovih ljudskih, kmečkih (in predvsem zato nacionalnih) koreninah dovolj izrazil produkt tistih evropskih, v bistvu revolucionarno demokratičnih kulturnih tokov, ki so nujno obdržali in spremenjali evropsko demokratično revolucijo. Taka je prva plat Prešernove umetnine.

Druga pa je naslednja: Prešernova pesem je zrasla seveda na slovenskih tleh, iz slovenskega okolja, in posredno odraža družbeno zakonito delstvo, da so se tudi doma — kljub zaostalosti in mizeranim razmeram — neizbežno pojavili neustavljivi in neuničljivi elementi splošnega evropskega držbenega razvoja.

Obstaja torej zanimiva dialektika Prešernove umetnine: po eni strani je neposredno združena z evropskimi, v bistvu revolucionarno demokratičnimi kulturnimi tokovi, po drugi strani pa je pristno nacionalna in kot taka tudi preroški znanilec neogibnega bodočega razvoja.

Zgodovinski razvoj je na svoistven način uresničil težnje, ki jih vsebujejo te lepe simbolične pripovedke o Matiji Gubcu in kralju Matjažu. Iz teh krajev, kjer se je rodil kmečki voditelj Matija Gubec, izhaja tudi človek, ki je naslanjajoč se na najnaprednejše družbene sile združil najširše plasti jugoslovanskih narodov in jih popeljal v borbo za uresničenje Gubčeve oporoke.

B. Zihedl

V CELOVCU SMO GLEDALI PRVI

SLOVENSKI UMETNIŠKI FILM

Že enkrat smo v našem listu pisali o prvem slovenskem umetniškem filmu »Na svoji zemlji«, ki brez dvoma pomeni novo obdobje o kulturnem ustvarjanju slovenskega naroda. Premiera prvega slovenskega filma je bila za ves slovenski narod kulturni praznik. Tudi mi koroški Slovenci smo kot del vsega slovenskega naroda slavili zmago slovenskega kulturnega ustvarjanja. V nedeljo, dne 30. januarja t. l., pa smo imeli priložnost v Celovcu gledati prvi slovenski film, ki ga je predvajala jugoslovanska repatricijska komisija.

O pomenu prvega slovenskega umetniškega filma smo že pisali, danes hočemo v kratkih besedah opisati vsebino.

Zgodba filma »Na svoji zemlji« se dogaja v Slovenskem Primorju. Odločno borbo vsega primorskega ljudstva, da si po 25 letnem fašističnem suženjstvu pripori svobodo in združitev z ostalimi Slovenci v Jugoslaviji, je avtor scenarije prikazal z borbo ljudi iz Baške grape na Primorskem.

Poletje 1943 v Baški grapi na Tolminskem. Partizanski upor je razgibal vas, ki postane trdno zaledje oborožene borbe. Komisar Stane, bivši španski borec, in Sova se s skupino partizanov soustita prav do svoje vasi, da bi minirali prog. Stari bajtar Obrekar — s partizanskim imenom očka Orel — je duša upora v vasi. Z njim je hčerka Nančica, katere fant Dragič je partizanski kurir, Angela, mati Tildice, Dragiča in komisarja Staneta, in večina poštenih vaščanov. Na drugi strani pa kmetica Dragarica, ki zagrizeno sovraži partizane, in njen neodločni sin Drejc. Med njimi se pletejo osebnosti, ki pa jih kroji in tudi pretrgajo veliki dogodki. Ognjevitvega kurirja Dragiča pokosijo fašisti z rafali. Policijski komisar Bichi da segniti vaščane na trg, da bi se znesel nad njimi zaradi miniranja proge. V to udar! vest, da je Mussolini odstopil, in fašisti se pripravljajo na beg. Toda prehitijo jih SS-Sturmführer Adolf Kutschera, ki prevzame poveljstvo.

Vas se še bolj poglubi v ilegalno delo. Ob razpadu Italije pride Stane s partizani v domačo vas in razglaša mobilizacijo. Tildica, Drejcova dekle, Nančica in mnogi drugi odidejo v partizane, omahljivcu Drejcu pa mati v zadnjem trenutku zastavi pot. Po odhodu partizanov prihrume v vas Nemci, ropajo in streljajo talce. Z veliko vero v zmago in z veliko ljubeznijo do svoje zemlje gredo primorski ljudje v smrt.

Po težkih bojih v veliki nemški ofenzivi na Primorskem pride brigada v požgano vas, kjer izve, da je Zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju sprejel odlok o priključitvi Primorske.

Očka Orel vztrajno dela v okrožnem odboru OF. Drejc pa še vedno okleva.

V tem Nemci in belogardisti ujamejo Tildico ter jo odpeljejo na postojanko v Drago, kjer se sreča z Drejcem. Zdaj šele se Drejc odloči, potolče Nemce in belogardiste in odide s Tildico v partizane.

Borba postaja vse ostrejša. Na najobčutljivejši poti, ki vodi skozi Baško grapo, zadajajo partizani nacistom znova in znova težke udarce. Na Primorskem so se spomladi 1945 zbrali vsi ostanki reakecije: Nemci, italijanski fašisti, domobranci in četniki. Drejc, ki je medtem postal komandir minerske čete, gre posvariti očka Orla, da je v nevarnosti. Toda nemška patrulja vdre ponoči v hišo, pobije Orla in njegovo ženo ter zažge njegovo hišo. Reši se samo vnuk Boris. Fašiste prestreže Drejc, ubije Bichija, a tudi sam pade v boju. Sova pridruži s partizani, požene v beg domobranci in Nemce, pokoplje Orla in Drejca na gri-

ču nad vasjo ter vzame Borisa s sabo — mladega partizana Orliča.

Zadnja nemška ofenziva na Primorskem. Deveti korpus se prebija iz dveh obročev in hiti proti morju. Na Opčinali se borci IX. korpusa srečajo s IV. armado in gredo zmagoslavno na Trst.

»Ta narod bo živel«

Teden dni pozneje, v nedeljo, dne 6. t. m., pa smo v Celovcu gledali drugi jugoslovanski umetniški film »Ta narod bo živel«.

Tudi vsebina drugega jugoslovanskega umetniškega filma je vzeta iz narodnoosvobodilne borbe. Z doživljaji glavnih junakov filma so prikazani heroizem, požrtvovalnost in napor ljudstva Bosanske Krajine, kjer je neprestano rasla in plamtela narodnoosvobodilna borba, kjer je bilo glavno žarišče in središče upora in kjer se je najizraziteje pokazalo bratstvo vseh naših narodov, ki so se tam kaj borili ramo ob ramo. Dejanje filma se

v glavnem odvija na terenu Grmeč-planine in deloma na Kozari in okrog Drvara v času propada stare jugoslovanske vojske do zaključka pete ofenzive okupatorjev. Glavna junakinja je podgrmeško dekle Jagoda, izrazita predstavica junaske mladine Krajine, ki je iz nepismene in neizobražene vaščanke postala zavestni heroj svojega naroda. Ostali nastopajoči predstavljajo narodne borece in junake, začeni od nedorasle dece, pionirjev, vse do tistih starcev, ki so se bili že leta 1875 v bosanskem uporu.

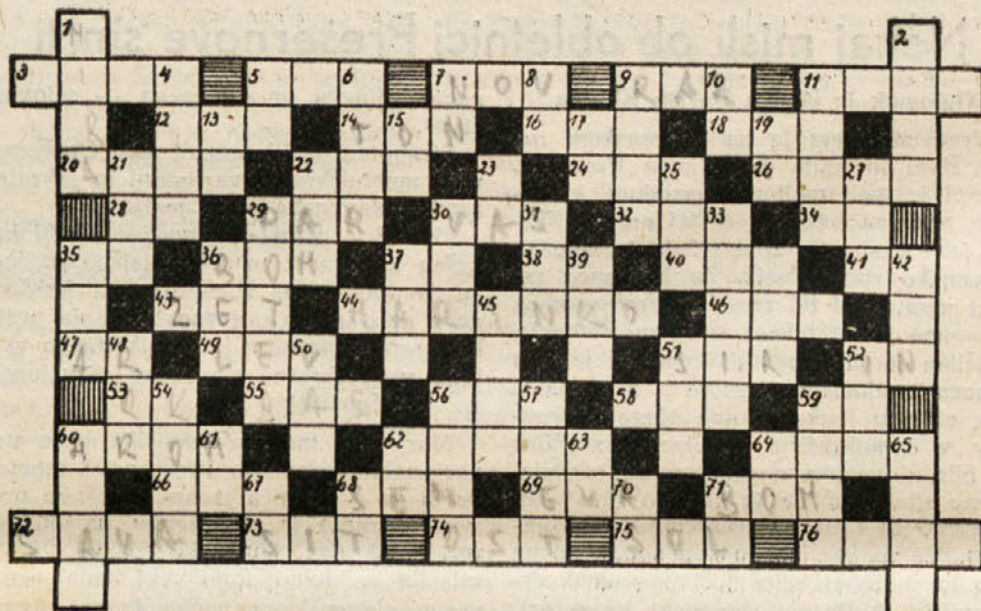
Jagoda se že od prvih začetkov upora nahaja med partizani. Zbira hrano za vojsko, prenaša jo s tovarišicami in mladino za drvarske partizane in se prebija skozi snežne zamete Grmeča, v prostem času se uči čitati in pisati. S pesmijo gre pred dekleti in vodi kolono, ki nosi darove za srbske in črnogorske partizane. Vsa srečna hiti v Jasenice, kjer sliši in vidi tovariša Tita, a po jasiškem zboru piše prvo pismo tovarišu na Kozari.

V četrti ofenzivi rešuje ranjene, pri tem pa jo zajamejo sovražniki. Odločni pojasnilo o tem, kje se nahaja partizanska bolnica, zato mora plačati z glavo. Do poslednjega hipa bodri narod, ki ga je okupator nagnal, da prisostvuje obeshenju, govori mu in proroško napoveduje povratek tovariša Tita v Krajino in zmago ljudstva.

Zlomljena je četrti, razbita peta ofenziva. Množica novih borecev hiti v vrste krajskih partizanov. Še stari Jagodin ded Ilija, zvest prisegi, ki jo je dal svoji vnukinji, odhaja med črnogorske partizane. Sreča se z Ivanom, ki išče Jagodin grob. Ded Ilija proročansko izreče tolažilne besede: »E, ta narod bo živel!« in gre dalje naproti Titu, da mu bo povedal, kako mu je ta narod tudi ob smrtni uri ostal zvest in da ga tam čakajo i mrtvi i živi...«

S temi umetniškimi filmi so jugoslovanski narodi še na enem področju kulturnega ustvarjanja ujeli korak z ostalimi narodi. Pri tem se pa moramo zavedati, da je to zmago omogočil samo revolucionarni polet vsega delovnega ljudstva Jugoslavije, ki se je osvobodilo tujih in domačih zatiralcev.

KRIŽANKA

Vodoravno: 3 ptica; 5 koroška pritrilnica; 7 ni star; 9 vodna žival; 11 žensko ime; 12 žensko ime; 14 glas; 16 številka; 18 žensko ime; 20 žgan kamen; 22 sive barve; 24 žensko ime; 26 moško ime (znanega slovenskega pesnika); 28 Rdeča armada; 29 dva komada; 30 selo; 32 »voda« brez začetka; 34 vzklík; 35 dva enaka samoglasnika; 36 oblika glagola »biti«; 37 osebni zaimék; 38 dva različna samoglasnika; 40 veznik; 41 dva samoglasnika; 43 hčer in mož; 44 predsednik vlade LR Slovenije; 46 drevo; 47

površinska mera; 49 kralj živali; 51 mlečni izdelek; 52 veznik; 53 kratica dobrodelne ustanove; 55 glasbilo; 56 veznik; 58 doneč glas; 59 dva enaka samoglasnika; 60 negibnih udov; 62 okus; 64 moško ime; 66 predlog; 68 sanje; 69 prva žena; 71 oblika glagola »biti«; 72 reka na Goreniskem; 73 ni lačen; 47 konica; 57 začimba; 76 moško ime.

Navpično: 1 žensko ime; 2 moško ime; 4 žensko ime; 5 pritrilnica; 6 vrh v Karavankah; 7 kratica za »Narodni svet«; 8 oblika glagola »vedeti«; 9 moško ime;

10 oziralni zaimék; 11 potrebujemo pri obvezovanju ran; 17 Ljudski odbor; 15 izraz bolečine; 17 nikalnica; 19 »vol« brez konca; 21 predlog; 22 brez tovariša; 23 kazalni zaimék; 25 žensko ime; 27 ojnič; 29 moško ime; 30 kjer voda vre iz zemlje; 31 član družine; 33 moško ime; 35 številka; 36 odposlanec; 37 kot 30 vodoravno; 39 del glave; 42 žensko ime; 45 moško ime; 48 trije enaki soglasniki; 50 domača žival; 51 redek močnik; 52 hišni čuvaj (množ.); 54 oglišarska peč; 56 reka v Italiji; 57 zamet; 59 kar se pometa; 60 klet; 61 kratica za »mestni rajon«; 62 dva samoglasnika; 63 izraz bolečine; 24 »in« latinsko; 65 nam sveti ponoči; 67 del kolesa; 68 kratica za »stari«; 70 igralska karta; 71 kratica za »slovenski«.

Ivan Cankar

HLAPEC

JERNEJ

in njegova
PRAVICA

»Več usmiljenja je imel Bog z menoj nego s teboj, Jernej! Meni je razodel krivico od začetka, tebi šele navsezadnje. Jaz sem živel v zmoti komaj pol ure, ti celih štirideset let! Mene so pahnili brez pomembnih komedij kar naravnost na cesto pravega spoznanja, ti pa si hodil štirideset let po krivem potu — dolga bo pot nazaj, o Jernej! — Glej, Jernej, komaj sem izpregledal, so začeli mlatiti po meni, neobglenem otroku, kar s cepci! Kamor sem se prestopil, sem dobil brco v pozdrav. Krepko, Jernej, krepko so mi vtepli v kožo pravo spoznanje, krepko vtepli postavio in zapoved: da je pravica ustvarjena za tiste, ki so jo ustvarili. Kaj mi je treba zdaj tožbe in pravde, kaj prerekanja z Bogom in z ljudmi? Največji zaklad je spoznanje, pa če je vtepeno s cepci! — Kaj pa ti zdaj nameravaš, Jernej?«

»K pravičnim sodnikom se napotim, že rano se napotim, zdaj pa bom spal!«

»Le zadremli, ti trudni otrok, lahko noč! — Ampak še to mi povej: kod pa boš iskal teh pravičnih sodnikov?«

»K tistim pojdem, ki so poklicani, da sodijo po pravici in postavi. Bog je poslal pravico na svet in ni pustil, da bi jo ljudje zaklepali v skrinjo; tudi ne pusti, da bi očitno pljuvali na njegovo zapoved!«

Bog je usmiljen, ne bo do zadnjega izkušal hlapca Jerneja, ki mu nikoli ni storil žalega!«

»Trdna je tvoja vera, Jernej, in velik bo greh, ki ga bodo storili nad teboj! Čakal bom, Jernej, da se povrneš. Rad bi te videl, rad bi videl starca, ki bo stal sredi ceste razcapan in gologlav in bo preklinjal, odraslim v pohujšanje, otrokom v zasmeh. Še to povej, Jernej: kaj boš storil, kadar se povrneš in ne bo pravice ne pri Bogu ne pri cesarju?«

»Kaj bi ti storil, študent, če bi zdaj!« kar ne bilo več tega neba in nič več teh zvezd, ki gledajo na naju, in te doline ne več in ne tebe več in ne mene? O, kako brezbožne so bile tvoje besede in kako hudo je storila krivica s tvojim srcem! Moli, tudi jaz bom molil!«

Gledala sta v nebo s široko odprtimi očmi. Temna je bila dolina, nebo pa je bilo zmerom svetlejšje; rdilo se je na vzhodu, tam so zvezde ugašale, velik in rdeč je vstajal mesec.

X.

Jernej se je napotil v Ljubljano. Prestel je svoje premoženje in veliko je bilo: skoraj vsako leto je prihranil en golinar.

Preden je šel, se je še ozrl v dolino

in se je odkril in pokrižal. Zgodaj je bilo, ni se še prikazalo sonce; trava je bila rosna, hladna megla se je vzdigala iz doline. Jerneju je bilo mraz; njegova obleka je bila vlažna od rose, njegov obraz je bil kakor umrt.

»Nisem še vaju študentovega doma!« je pomislil. »Ne še te rosne postelje in te visoke strehe!«

In je zadel culo na ramo in se je nameril med senočetmi in njivami do ceste. Spočit je bil in je hodil z lahkim korakom, tudi njegovo srce je bilo veselo in utolaženo.

»Kaj bi trosil denar za voz?« je pomislil. »Dokler me nosijo te stare noge, bi bil greh, da bi lenaril; in tudi greh bi bil, da bi prosjačil. Če že pripelje mimo krščanski človek in poreče: nā, Jernej, prostora je za dva in kobila je spočita — pa prisedem v božjem imenu!«

In komaj je tako pomislil, je pripeljal mimo kmet in se ozrl in je ustavil kolesel.

»Kam pa?«

»Proti Ljubljani!«

»Prisedi do Goščeja!«

Jernej je prisedel.

»Po kakšnih opravkih v Ljubljano?«

»Pravice iskat.«

Kmet, zavajen, čokat človek, je pogledal Jerneja z nezaupnim očesom.

»Kdo pa si?«

»Jernej z Betajnov.«

Kmet je pomislil.

»Ne poznam Jerneja z Betajnov, Kateri Jernej?«

»Hlapec Jernej. Pri Sitarjevih sem bil do včerajšnjega dne.«

»Pa ga greš tožiti?«

»To se pravi... ne maram ga spraviti na vislice, tudi v ječo ne. Ampak razsodijo naj po pravici.«

»Kaj ti je storil?«

»Štirideset let sem delal tam. In ko sem dodelal je prišel in je rekel: pojdi!«

Kmet je pogledal mrko in je švrknil po konju.

»Tako, Pa ga greš tožiti?«

»Kaj se to pravi: tožiti? Svojo pravdo grem razložiti, naj razsodijo! Pravico hočem sebi in drugim in vsem — krivice nikomur!«

»Ali boš kaj opravil!«

Kmet se je tako močno okrenil proti Jerneju, da je nategnil vajeti in se je kolesel skoraj ustavil.

»Če hočeš poslušati pametno besedo, hlapec, poslušaj: skoči takoj s kolesja in se napoti, od koder si prišel! Zakaj hlapec proti gospodarju še nikoli ni nič opravil, kaj šele, če je pravica in postava na gospodarjevi strani! Star si, lahko bi to vedel! Ampak veš, kaj bi jaz, če bi me hodil hlapec tožariti, po krivem ali ne krivem? Dal bi Šimnu in dal bi Jakcu vsakemu en cepce v roke in bi rekel: zdaj pa mlatita po njem, dokler vama roke ne omahnejo, zato da bo drugkrat razložil, kdo je gospodar in kdo je hlapec! Tako bi jima rekel, glej! — Tam, ali vidiš, tam pa je krčma, tam bom ustavil!«

(Daje)

Po naši zemlji!

Na družabnem popoldnevu v Št. Vidu

Antifašistična fronta žena, organizacija naprednih žen na Slovenskem Koroškem, si je na svoji konferenci v Celovcu naložila nalogo, da hoče iti v globino in širino in zajeti vse žene. Temu namenu naj služijo tudi družabni večeri in popoldnevi. Na družabnih prireditvah bodo imele priložnost spoznavati naše cilje tudi one žene, ki stojijo danes še ob strani, jih bodo vzbudile in se bodo vključile v skupno borbo za našo nacionalno in socialno osvoboditve. Takemu popoldnevu sem preteklo nedeljo prisostvovala.

Prekrasen zimski dan se je obetal, ko sem v Tinjah-Kamenu izstopila. Izredno mnogo ljudi je izstopilo in zanimalo me je, kam hočejo. Ker še do zdaj nisem bila v Št. Vidu, sem vprašala neko žensko za pot. Povabila me je, naj grem z množico ljudi, ki je šla isto pot do Kamena, kjer je bilo to nedeljo žegnanje. V Kamenu mi je opisala pot v Št. Vid in šla sem sama dalje. Lahko trdim, prekrasen sprehod. Dan prekrasen, sonce toplo, kakor pomladi, srce se je širilo ob opojni krasoti, ko sem zrla pod menoj in v širini doličev lepoto naše zemlje, zemljo Slovenske Koroške, kopajočo se v jasnem soncu zimske narave v tihem nedeljskem miru. Radost mi je kipevala v srcu, ker na tem čudovito lepem ozemlju prebiva slovensko ljudstvo, ki hoče živeti kot svoj gospodar na svoji zemlji in se za ta veliki cilj neizprosno in brez oklevanja bori z občudovanja vredno odločnostjo in z nepobitnim optimizmom. Vriskala bi in obljela vse te širne doličave z vsemi njenimi dobrimi in borbenimi prebivalci. Hodila sem počasi, ker v Št. Vidu se je družabni večer začel šele ob treh popoldne, ter sem z vso dušo pila iz kupe krasote naše zemlje in sončnega dneva. Še in še bi hotela hoditi, toda končno sem dospela v Št. Vid.

Pri Rutarju so se zbirale žene, dekleta, moški in pionirski. Popolnoma nepreslišljeno in naravno se je pričel »družabni popoldnev« in takoj si dobil vtis skupnosti in odkritega tovarštva. Tovarišice so preskrbele tudi nekaj za podzobe in tudi kaplice za dobro voljo ni manjkalo, ki družabnost pospešuje. Kjer koli pridejo Slovenci skupaj zadoni naša slovenska pesem. Tudi tukaj je zadonela partizanska in narodna pesem in kar čudila sem se, ko so v tako ubranih in krasnih glasovih pomagale tudi starejše tovarišice. Citre in gitara so spremljale petje in postalo je tako živahno, da je nastal zares v pravem pomenu družabni popoldnev. Oglasila sem se k besedi in na kratko orisala pomen družabnih sestankov, kakor so gojili partizani v gozdovih skupnost in to-

varištvo. Tudi danes nas veže nerazdružljiva skupnost, ker samo v enotne vrste združene in v odkritem tovarštvu bomo tudi zmagale. Nakazala sem nadalje važnost in potrebo političnega udejstvovanja žene, ker že deistvo, da reakcija kriči, za ženo ni politika, dokazuje kako je politično delo za ženo pomembno. V največji dobi narodno-osvobodilne borbe je stala žena ob moški strani, mu pomagala prenašati najhujše gorje in napore, ga bodrila k borbi v globokem spoznanju visokega cilja, ki je bil in je še danes nacionalna in socialna osvoboditev zatiranega delovnega ljudstva. Način borbe je danes sicer drugačen, je borba z orožjem duha in s tem orožjem mora biti žena danes dovolj opremljena. Žena mora biti

poučena o vseh zadevah javnega življenja in se vključiti v napredno borbo proti izkoriščanju človeka po človeku.

Prekmalu je napočil čas odhoda. Vsi smo bili zelo dobro razpoloženi in v slovo so mi zapeli »Lahko noč«. Žene so mi stiskale roke in me vabile, naj zopet pridem. Najlepše vtise sem odnesla iz Št. Vida. Čaroben je bil večer, ko sem se napotila v Škocjan. Tiha luna je svetila na zmrznjeno Klopinsko jezero, zvezdice so mežikale, od nekod so se slišali mehki akordi harmonike, nekje v daljavi je nočno tišino prekinil pes. Srce pa je bilo prepolno lepega doživljanja. Kmalu sem se znašla v prijazni sobici, kjer sem za zaključek poslušala slovensko oddajo iz celovškega radia, »Prešernovo proslavo«.

Pionirski miting v Lepeni

Iz Lepen vam hočemo poročati o življenju, ki je vzklilo izpod mrtvih ljudi, ki jih je obsodil Hitler na smrt, jih gonil v koncentracijska taborišča, izseljeval, streljal ter požigal njihove domove. V rojstni vasi partizanskega gibanja na Koroškem, in lihi, ki je dala 4 partizanske borce ter sta od teh dva dala življenje za pravično bodočnost Slovencev in vseh delovnih ljudi, pri Avrihu v Lepeni, je bil v nedeljo 6. februarja 1949 pionirski miting.

Pod vodstvom tovarišice Jelke je Antifašistična fronta žena organizirala to lepo uspešo prireditev. Izseljenke, bivše partizanke, kacetlarke so sodelovale pri pripravah mitinga. Šivale so titovke in obleke v narodnih barvah, pletle vence in napekle tudi mnogo peciva, da je bil vsak pogosten, ki je prišel na miting. V veliki družinski sobi je bil spretno napravljen ličen oderček, kjer se je razvijal pestri spored naših najmlajših. Z velikim navdušenjem in spretnostjo so v živih slikah podajali življenje iz partizanske borbe, globoko človečanstvo in tovarštvo delovnega človeka, ter vmes tudi razvedrilne prizore o ciganih in lovci. Čez sto ljudi se je zbralo pri Avrihu, katere mladi gospodar Franci in njegov brat Erni sta morala dve leti v KZ-taborišče, ker sta podpirala partizane. Od februarja 1943 so bili pri tej hiši partizani redni gostje kjer niso dobivali samo hrano, ampak je bila tudi javka in kurirji so prihajali in odhajali ter prinašali na štabe partizanskih edinic važne vesti in poročila, ki so jih domači kot legalni kurirji in obveščevalci zbrali po centrih nemških postojank. Ob pogledu na lepe slike, ki so jih nudili pionirji, ob mislih na partizanske si-

rote, partizanske vdove in invalide, ki so pri tej prireditvi z vso vnemo in ljubeznijo sodelovali, je marsikatero srce vztrepetalo, ki mogoče prej ni imelo preveč zaupanja v moč preprostega človeka in v podrobno delo vsakega posameznika, ki rodi tako velik uspeh kot je bila ta prireditev. Gotovo se v Lepeni ne bavijo mnogo z visoko politiko in se zavedajo, da so uspehi za našo pravično stvar samo v podrobnem požrtvovalnem delu. Lepo so zapeli pionirji svojo himno »Mi smo mladi pionirji«, »Janez kranjski Janez« pa so morali ponoviti. Ko so pionirji izbrpali svoj dnevni red sta spregovorila dva partizana iz domačih gora, ki spadata med najstarejše partizane na Koroškem in je jima znano vse zatiranje in izkoriščanje delovnega človeka, zlasti v tem gorskem predelu Slovenske Koroške, ki ga predvsem zatira in terorizira znani grof Thurn, ki ima tudi v Lepeni od slovenskih kmetov naropana posestva. Ko se je govorilo o časih, ko so Thurnovi jagri jemali in razsipavali ubogim delavskim ženam in materam jagode, maline ali črnice, ki so jih s trudom nabrale in so jih ti valpti pomandrali s škornji ob tla, je bilo ogorčenje veliko in so prizadete vzklikale »res je«. In tudi danes bi ne bilo bolje, ako ne bi bilo naše vseljudske organizacije Osvobodilne fronte, ki ščiti pravice delovnega človeka-domačina. Na mitingu se je tudi ugotovilo, da tako naprednega in podučnega nastopa v tej gorski vasi, kjer živijo kmetje trpini in izkoriščani drvarji v strminah in majhnih kočicah, oddaljeni po več ur hoje eden od drugega, še nikoli ni bilo. Na mitingu smo se spominjali tudi tov. Janeza Pečnika — Primoža iz Bele, ki je 11. februarja

1945 kot partizan in član okrajnega odbora OF Velikovec, padel v tej dolini, zadet od fašistične kroglice prav na domu tovarišice Jelke.

Razpoložena prisotnih domačinov niso najmanj motili osorni pogledi tujih avstrijskih žandarjev, ki so videli in slišali na mitingu, da je iz naroda pohlevnežev in pokornežev zrasel narod naprednih in borbenih ljudi, ki se ne bojijo nobenih groženj in je zahteva po združništvu celotnega slovenskega naroda tudi v najbolj oddaljenih gorskih predelih Slovenske Koroške postala živo dejstvo.

Ko so pionirji zapeli himno »Hej Slovani svet se trese z Volge do Triglava...« so se dvigali vsi navzoči in v skupnem zboru je bila zaključena prireditev z »Naj proklet bo izdajalec svoje domovine...«

Hodiše

V torek, dne 8. februarja 1949 smo spremljali Antona Habicha, Žaborcevega očeta na Rutu k zadnjemu počitku. Pokoinski je dosegel visoko starost 85. let. Kako priljubljen in spoštovan je bil pokoinski Žaborcev oče v vsej okolici nam priča deistvo, da se je njegove zadnje poti udeležilo nad 1000 ljudi. Na domu in ob grobu sta se od pokojnega v ganljivih žalostinkah poslovila pevska zbor iz Kotmare vesi in Hodiše.

Pokoinski Žaborcev oče je bil pravi vzor slovenskega moža, ki je vse svoje zmognosti posvetil delu za svoj narod. Bil je soustanovitelj Prosvetnega društva »Zvezda«, 15 let je kot načelnik vzorno vodil slovensko posojilnico, dalje časa je bil tudi načelnik požarne brambre. Posebno spoštovanje si je pokojni pridobil v vsej okolici zaradi velike pomoči, ki jo je nudil vsakemu od nezgodah in boleznih pri živini. Ni mu bila nikdar prevelika pot in ne pretemna noč, če ga je kdo prosil da bi mu s svojimi znanjem in bogatimi izkušnjami pomagal. Domači gospodnik dr. Janko Mikula je v svojem nagrobnem govoru poudaril, da je bil rajni vzor krščanskega moža in očeta, ki je svoje številne otroke vzgojil v spoštovanju do Boga in naroda. Nakazal je težke udarce, ki so ga zadeli v njegovem trudopolnem življenju. Dve družini njegovih otrok so izselili, le po naključju se je izognil sam izseljeništvu, ker takrat ni bil doma. Pokojnega smo položili v grob. Njegov sin Mihej Habich je pred 13. leti padel kot žrtev nahujskanih narodnih odpadnikov.

Pokoink kljub vsem udarcem usode ni klonil, ostal je zvest svojemu narodu. Naj mu bo lahka slovenska zemlja za katero je toliko žrtvoval. Vsem zaostalim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

OBJAVA

Okrajni odbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško bo imel v petek, dne 25. februarja 1949 ob devetih, v gostilni pri Einsiedlerju v Celovcu svoj občni zbor.

Kmečka zveza za Slov. Koroško

FRANCE SLOKAN

Uradnik, profesor, inženir, tehnik, sodnik — so tovariši delavcev tehničnih poklicev, ne pa gospoda, ki bi se ji moral delavec že od daleč klanjati, kakor se je pred stoletji tlačan graščaku.

Potrebujemo na tisoče šolanih strokovnjakov. Zato mladina lahko izbira med neštetiimi poklici. Jasno pa je, da ne potrebujemo le uradnikov ali profesorjev, za vsak poklic je potrebno določeno število moči. Ne sme biti več preveč ljudi v posameznih poklicih, da bi jih zaradi tega pogrešali v drugih strokah.

Zato govorimo o usmerjanju mladine v poklice v načrtu. Preden se mladi ljudje odločajo in odločijo za bodoči poklic, morajo nekoliko poznati življenje, vedeti, kaj posamezni poklici pomenijo, pa tudi kaj zahtevajo od človeka. Vedeti morajo kaj več kakor tisti meščan in kmet, ki sta še nedavno ljudi ločila na tiste, ki delajo in one, ki ne delajo — po obleki — na »gospode« in na »barabe«.

O tem se bova pa morala še pomeniti.

5. Kje je milijon ljudi?

Iščemo milijon ljudi.

Do konca leta 1951 jih moramo najti. Že prej jih pa moramo najti na stotisoče.

Iščemo milijon dobrih delavcev, strokovnjakov, tehnikov, inženirjev, kemikov, agronomov, geometrov.... Približno milijon ljudi več bo moralo delati pri nas čez dobra štiri leta. Vsako leto jih bomo potrebovali več.

Kdo še vprašuje, zakaj jih potrebujemo toliko več? V vseh dosedanjih poglavjih sva se pogovarjala o temeljih naše gospodarske svobode. Neprestano si prizadevam dokazati, kako dobre in številne borce potrebujemo. Skušal sem prepričati tovarišice gospodinje, kako silno potrebno je, da se nam pridružijo v tem velikem boju. Tudi zanje gre, ne le za nas!

Sleherina tovarišica več v tovarni, v uradu, na stavbišču, delavnici, v šoli, na polju lahko šteje celega moža.

Hotel sem tudi povedati, da je mnogo premalo šolanih ljudi: šolanih delavcev

— tehnikov in strokovnjakov, ki znajo ravnati s stroji, voditi delo, risati načrte za nove stroje in poslopja, izdelovati stroje, odkrivati rudna ležišča, delati čudeže kot kemiki. Premalo je inženirjev, mnogo več bi potrebovali kmetijskih strokovnjakov. Premalo pa je tudi znanstvenikov, ki bi se posvečali povsem »praktičnim« vprašanjem našega življenja.

Številki sem se kar ustrašil. Zdaj pa moram vendar z besedo na dan. Ne strahim vas brez potrebe.

V naših ministrstvih so strokovnjaki, ki imajo zelo mnogo dela s številkami ter računanjem. Toliko številki so nam povedali o zakonu o petletki, da naju bo pošteno glava bolela, preden se bova dovolj poglabila vanje. Še bolj pa je marsikoga bolela, če bi te številke kratkomalo spregledal. Ne gre za to, da bi se morali te številke na pamet učiti, kakor so nekateri menda mislili. Pri nas so se marsikje lotili proučevanja zakona o petletki ali študija plana kakor pravimo. Ponekod so pa študirali vse to tako, kakor da se učijo kitajskega vsehlepisja: koristno je res — so mislili — da več tudi to, ne vem pa, zakaj neki se učim teh številki! Niso se zavedali, da prav za prav proučujemo načrt za veliki boj, ki ga mprajo bojevati tudi sami — hočeš nočeš, zakaj to je boj za življenje! Boj za obstoj! Boj za lepše življenje nas vseh. Boj za utrditev naše svobode. Boj za socializem.

Ali si spoznal, kaj pomeni to, kar so

preračunali strokovnjaki v načrtni komisiji? Kaj bo treba narediti med petletko ne le vsem ali komu drugemu, temveč tudi tebi? Kdo naj naredi vse to? Mi in še milijon ljudi več potrebujemo. Že do konca petletke!

Potrebujemo 370.000 »navadnih« (nekvalificiranih) in 400.000 izučenih (kvalificiranih) delavcev. Razen tega potrebujemo še 90.000 strokovnjakov s srednješolsko izobrazbo. Tudi s tem še nismo zadovoljni. Potrebujemo še 45.000 ljudi z akademsko izobrazbo, to se pravi ljudi, ki bodo dobili diplome (spričevala) na visokih šolah. Če te številke seštejemo, dobimo vsoto 905.000. To ni več samo številka — to so ljudje, ljudje, ki jih potrebujemo. To sicer ni cel milijon, vendar se s tem ne moremo tolažiti. Če bi imeli cel milijon ljudi več, bi jih ne bilo nič preveč.

Iščemo torej milijon ljudi. Neizučeni delavcev bomo morda še našli brez večjih težav na tisoče. Mnogo preveč jih je še na podeželju, kjer se težko preživljajo na malih posestvih. Pa tudi na večjih posestvih, kjer začenanjo zemljo obdelovati s stroji, ne bo treba več foliko ljudi.

Kje pa naj vzamemo izučene delavce? Rokodelec se mora učiti približno tri leta. Tudi v tovarni se vajenec ne uči samo pri delu, temveč tudi v šoli. Strokovnjaki so ugotovili, da nimamo dovolj vajencev. Letos jih bo zaposlenih do konca leta v vsej državi le 60.000.

(Dalje.)

Le v slogi je moč

V naslednjem prinašamo članek, ki ga je napisal koroški rojak, ki študira na kmetijskem tehniku v Mariboru in v katerem sicer na kratko, a jedrnatno obravnava vprašanje zboljšanja našega kmečkega gospodarstva:

Veliko slovenskih kmetij je postalo last raznih advokatov, veleposestnikov, veletrgovcev in drugih. Slovenski kmet je bil postavljen na cesto in si je moral iskati kruha pri novemu gospodarju, ki mu je ugrabil njegovo zemljo, ali pa v tovarni, kjer je po ceni prodajal svojo delovno silo izkoriščevalcem. Z napredovanjem kmetijstva in mehanizacijo obdelave zemlje, ki jo je mogoče uvesti le v večjih obratih, so postali kmetijski pridelki kakor izdelki raznih obrti cenejši. Mali kmet in obrtnik nista mogla konkurirati s svojimi velikimi tekmeci ter sta postala njihova žrtev. Nastajala so veleposestva in velepodjetja — nastajali so kapitalisti. Kapitalist je do drugih brezobziren, nesocialen, nečloveški, nemoralen in hinavski. Tako obstaja v kapitalističnih državah za malega kmeta nevarnost, da postane žrtev kapitalistične kuge. Za obrambo malega človeka napram veleposestniku in veleindustrialcem je edina rešitev tesna povezava delavca, kmeta in obrtnika v borbi za uničenje kapitalizma.

Na Slovenskem Koroškem je bil in je tudi sedaj najbolj izpostavljen nemškemu kapitalu slovenski delovni človek. Zadrugištvo v stari avstrijski republiki, ki bi moralo najprej služiti malemu kmetu in obrtniku, ni nudilo malemu človeku dovolj pomoči. Gledalo je le na to, da se je kopičil kapital, ki ni dal nobene koristi tistemu, ki je bil pomoči potreben. To je rodilo nezauvanje ljudskih množic do zadržug na Slovenskem Koroškem v letih stare avstrijske republike. Imovino slovenskih zadržug pa je ugrabil v letih okupacije nemški nacifašizem, katero današnja Avstrija še ni vrnila. Takšni postopki jasno izpričujejo, kaj namerava ustvariti avstrijska reakcija na naši zemlji. S tem, da nam jemljejo zadržuge, da nam ne vrnejo zadržuga premoženja, nam hočejo iztrgati iz rok orožje, s katerim bi lahko kljubovali navalu novega zaslužnivanja, kljubovali namenu, ki hoče napraviti iz naše zemlje farne ameriškega tipa in tako socialno in nacionalno popolnoma zaslužniti slovenski živelj na Koroškem. Preveč je že bilo prelito krvi za našo svobodo, zato ne moremo in ne bomo klonili v naši borbi in skupno obnavljanje naše domove in naša gospodarstva.

Da pa naše kmetijstvo ne bo zaostajalo, moramo strmeti za tem, da ga uredimo tako, da bomo lahko konkurirali z nemškimi veleposestvi, ki z mehanizirano obdelavo zemlje lahko ceneje proizvajajo pridelke kakor mali slovenski kmet, ki ni zmožen, da bi si za svojih par ha zemlje nabavil strojeve.

Vse to moremo izvesti le na zadržugi način. Cenejšo proizvodnjo pridelkov bomo dosegli le s skupno strojno obdelavo. Skupna strojna obdelava polja pa nam bo v slošnem pomanjkanju ljudi na podeželju zboljšala tudi pridelek, ker bomo zemljo lahko obdelali bolj temeljito in tudi rastlinam lažje nudili takšno oskrbo, kakršno potrebujejo. Boriti se moramo za ureditev zadržugnih pašnikov za našo živino po tistih veleposestniških planjavah, kjer se sedaj pasejo zajci in srnjaki. Ustanoviti moramo živinorejske zadržuge in uvesti selekcijo ali odbiro v naši živinoreji. Vedno smo bili v pogledu dobrih plemenskih živali odvisni od nemških krajev Koroške, kjer smo kupovali predvsem bice za poživitev za naše zaostale živino-

reje. Plemenske živali, ki smo jih pri takšnih nakupih dobili prodane za drag denar, so imele dostikrat potvorjene listine porekla. Pri tem pa so se bogatili razni barantači, ki so bili strokovnjaki za take potvorbe. Tako so napravili uvoženi plemeniki v naši živinoreji več škode kakor korist. Stremeti moramo za tem, da bomo plemensko živino sami redili, kajti le takrat bomo vedeli, s čim razpolagamo, in videli, kje se bodo pokazali večji uspehi. Le potom živinorejskih zadržug bomo lahko uredili vse, kar je potrebno za zboljšanje kvalitete naše živine. Pri vsem tem na je potrebno, da gresta prodaja pridelkov in nakup gospodarskih potrebščin preko zadržug, da tako onemogočimo uničujoče delo profitovalskega vmesnega trga.

Za dosego tega ne sme biti na Slovenskem Koroškem delovnega človeka, ki bi

stal ob strani ter ne bi podpiral skupne borbe slovenskega naroda na Koroškem. Vsi imamo ene in iste težnje, vsi bi radi končno enkrat živeli človeku vredno življenje. To nam je zažamčeno le v skupnem sodelovanju in medsebojni pomoči. V slogi je moč, ki ne pozna nobenih zaprek in proti kateri nobena sila na svetu ne more kljubovati. Naprej v borbo za našo skupno stvar in zavedajmo se, da nismo sami. Podpirajo nas vsi bratski jugoslovanski narodi pod modrim vodstvom tovariša Tita: podpira nas Sovjetska zveza, ves demokratičen svet in vsi svobodoljubni narodi, ki se borijo za mir in svobodo. Svetovni imperializem postaja vedno slabše, vedno bližje je dan, ko bo doživel svoj popolni poraz. Takrat si bodo segli v roke vsi narodi sveta in ne vrag, le sosed bo mejak.

F. Sušnik

Več mleka s pravilnim napajanjem

Prav priporočljivo za naše razmere je to, da nozimi živino napajamo na prostem. Toda kdor redi dobre molzne krave, temu se izplača, da napravi v hlevu samonapajalnike, da bodo krave nile, kadar bodo potrebe in kadar se jim bo zljubilo. Krave, ki molzejo, potrebujejo veliko več vode in pijejo tudi ponoči. Poizkus je pokazal, da so krave ponoči ponile do skupne količine vode 20 % tiste, ki so pred otelitvijo presušile; 30 % krave s srednje dobro molznostjo in 39 % krave z visoko molznostjo. Iz tega poizkusa vidimo, da bi bilo najboljšo, če bi krave lahko nile, kadar bi same hotele in ne samo takrat, ko jih na svoji volji napajamo. Zato v vsak hlev, kjer je mogoče, samonapajalnike, da bodo živali lahko pile po mili volji tudi ponoči! Preveč se gotovo ne bodo napile, čeprav so samo krave! Voda mnogo bolj voliva na višino molznosti, kot si ljudje navadno mislijo. Čim več

mleka krava da, tem več vode mora piti. Saj sestoji mleko iz približno 88 % vode.

Izkušnja je pokazala, da se je mlečnost pri kravah, ki so imele stalno, torej noč in dan, vodo na razpolago, dvignila za 6 in več odstotkov.

Kjer smo uvedli tako napajanje v hlevu, moramo vendar skrbeti, da pride živina kljub temu vsak dan za kako uro na prost, kjer se primerno orežiblje in se napaja svežega zraka. Medtem pa tudi temotito prezračimo hlev in uredimo ležišča.

Prinoriti moramo še, da nozimi živina na koritu ali ob potoku pozimi čestokrat znatno manj vode, ki je mogoče ledenomrzla, kot je žival sicer rabi. Zato je napajanje na prostem predvsem le iz reškega in zdravstvenega vidika priporočljivo, ker živino ne puščamo dnevno v posebno tekalšče.

DROBNI NASVETI

Za večjo trpežnost pese. Ukrepi za večjo trpežnost pese v kleti ali zasipnici se prav za prav začnejo že pri setvi oz. pridelovanju. Pesa (rono) ne smemo preveč enostransko gnojiti s hlevskim gnojem, gnojnico ali dušičnimi umetnimi gnojili. Bolje se tudi »držijo« sladakorne in daljše polsładkorne sorte, kakor pa sicer debelejšje, zato pa bolj vodene vrste na pr. ekendorfer, mamut itd. Pesa tudi ne smemo preveč vsaksebi redčiti, povprečno na 40 krat 25 ali 50 krat 20 centimetrov, tako da postane le srednjedebla. Čim debelejša, tem večje izgube! Pesa tudi ne smemo prezgodaj obirati in pri spravljanju v klet oz. zasipnico raniti.

Pridelujemo semenje za krmno peso sami. Štednja z denarjem je v kmečkem gospodarstvu potrebna povsod. Zato pričnimo tudi s pridelovanjem semenja krmne pese sami. Izkušnja je pokazala sledeče: 5 kg pesnih gomoljev, ki so bili vsajeni v sončni legi meseca marca, je dalo 1 in pol semenja. Pri sajenju oz. sejanju tega semenja je poglalo vsako zrno. Semenska pesa dozori tekem meseca oktobra. Zavarovati jo moramo pred pticami.

Čim začnete molziti, krava moči oziroma šči. To je malo nerodna zadeva. Vendar se moramo spoprijeti z njo, ker je povsem naravna in ima svoj razlog v tem, da ima krava oslabljen vodni mehur. Čim namreč začnete molziti in čim šine mleko v vime, se poveča krvni tlak in dražljaj živcev ne samo v vimenu, ampak tudi v vseh sosednjih organih, v teletniku in v vodnem mehurju. Zato tudi močnejše, če je vodni mehur oslabil.

V tem primeru pač mirno čakajte, ohrenite molzno posodo v stran in videli boste, kako lahko in rada bo dala krava mleko. Če bi pa z njo zaradi močenja surovo postopali in jo morebiti celo suvali, bi stvar le poslabšali in mlečnost bi čedalje bolj nazadovala.

Če krave puščajo mleko, je to znamenje, da so mišice vimena preslabe. Zato morate seske krepkeje stiskati, da postanejo odpornejše.

Okna v hlevih, ki so nastala majna in neoroznana, moramo očistiti z mešanico enega dela solne kisline in 10 delov vode. Paziti pa moramo, da solna kislina ne pride v dotiko z obleko, ker jo razje.

Teleta tudi nozimi na prosto! Živali hočemo utrditi. Edino trdno zgrajene in neobčutljive ter za bolezni manj dovzetno živali se nam obilneje izplačajo.

Z utrjevanjem telet pa moramo začeti že prav zgodaj. Najpozneje s tretjim tednom puščamo teleta v toplejšem dnevnem času, torej onodne za nekaj časa v tekalšče. Toda ob močnem sneženju ter prav hudem mrazu jih puščamo v prvih mesecih v hlevu. V starosti pol leta pa morajo teleta ob vsakem vremenu na prosto.

Kdor gnoji z apnom, varčuje pri fosforu, ni kislun! Fosforno kislino, katero kot eno najvažnejših hranilnih snovi damo zemlji s superfosfatom, tomaževo žlindro ali kostno moko, zamorejo rastline naenkrat le deloma izrabiti. Velik del, ki je za koreninice nedosegljiv, pa ostane prost v zemlji ter se spoi z apnom; če vendar tega ni, pa z železom ali glinastimi deli zemlje. Naravno za nas je vendar zadnje spaljanje, kajti z železom in glinico spojena fosforna kislina te kot hranilna snov za vedno izgubljen dočim na apno vezana kislina ostane za rastline še nadalje na razpolago. Zato glejmo da bo v zemlji tudi vedno dosti apna! Torej, najprej anati, potem šele gnojiti. Med ananjem in trešnje superfosfata morata vendar preteči dva meseca.

(Po inž. R. Šturmu)

Kmečko gospodarske radiooddaje

Radijska postaja v Ljubljani ima vsako nedeljo od 15. do 18.30 ure oddajo za goščelje, v okviru katere lahko slišite aktualne razprave in nasvete za kmečko gospodarstvo.

Kaj moramo še vedeti?

Nagrade v obliki krmil za oddane klavne svinje

Za klavne svinje, ki so bile oddane in prodane v oktobru, novembru in decembru 1948, bodo dajali nagrade v obliki krmil. Ta krmila so sestavljena iz zdrobljene koruze in odpadkov pri mletvi krušnega žita (otrobi, krmne moke) ter manjše množine krmnekega apna. Ta krmna mešanica vsebuje okoli 9 odstotkov beljakovin, 65 odstotkov škrobnih vrednot in 2 odstotkov krmnekega apna. Što kg bo stalo okoli 56 oziroma 58 šillingov.

Za vsako v zadnjem četrtletju 1948 oddano svinjo (prašiča) dobi oddajalec dodeljenih 50 kg te krmne mešanice. Okrajne kmečke zbornice bodo za dobavo izdajale nakaznice. Za sprejem nakaznic moramo predložiti »zaključni list« (Schlusschein) o oddanem oz. prodanem prašiču iz dobe od 1. oktobra 1948 naprej. Če je kdo zgubil »zaključni list«, mora predložiti potrdilo od pristojnega uradnika na okrajnem glavarstvu, da je oddal prašiča. Možno je, da zbere potrdila ena oseba po vasi in jih skupno predloži ter potem dobi izročene nakaznice.

Okrajna kmečka zbornica bo v nakaznici tudi nakazala, kje krmilo lahko kupimo. Krmila moramo tam kupiti v roku dveh tednov, sicer nakaznice zapadejo.

Sekretariat Kmečke zveze za Slovensko Koroško

Nagrade za kmečke in gozdne delavce

Kmečki in gozdni delavci, ki so bili v letu 1948 25, 40 ali 50 let neprenehno zaposleni na enem in istem gospodarstvu, dobijo posebno denarno nagrado.

Nagrado za 50 let dobijo oni, ki so nastopili zaposlitev med 1. januarjem in 31. decembrom 1898; nagrado za 40 let dobijo oni, ki so nastopili zaposlitev na sedanjem gospodarstvu med 1. januarjem in 31. decembrom 1908; nagrado za 25 let dobijo oni, ki so nastopili zaposlitev na sedanjem gospodarstvu med 1. januarjem in 31. decembrom 1923.

Če je bil kdo v vojnih letih nasilno odtegnjen s posestva in se je na posestvo spet vrnil, velja kot neprenehno zaposlen in je upravičen dobiti nagrado. Nagrado dobijo tudi oni zaposleni, ki so družinski člani, (brat, sestra, stric, teta) in ki dokažejo, da so z gospodarjem odnosno družino bili v službenem razmerju.

Vsi kmečki in gozdni delavci, ki pridejo po teh določilih v poštev, se morajo prijaviti pri načelniku krajevnega kmečkega sveta (Gauobmann), kjer bodo izpolnili posebno vprašalno vlogo. Zadnji rok prijave je 28. februar 1949.

Sekretariat Kmečke zveze za Slovensko Koroško

Če prodajamo lan

Če prodajamo lan, upoštevajmo v lastnem interesu:

1. Populimo lan pravočasno, ko je slama rumena in pustimo ga dobro preležati.
2. Zvežimo snope temeljito dvakrat z laneno slamo ali vrvice in zavrnamo lah pri korenincah. Slabo uravnani in razvezani lan se plačuje mnogo slabše.

3. Glejmo, da bomo lan spravljali vedno le v suhem stanju. Plesnivega in gnilega lanu nihče ne sprejema.

Skrbno delo bo zboljšalo vrednost lanu.

Oddaja jajc za leto 1949

Za nakladno oddajo jajc veljajo za leto 1949 naslednje določbe:

1. Oddaje obvezni so vsi rejci kokoši in rac.
2. Podlaga za naklado je štetje domačih živali z dne 3. decembra 1948.
3. Od vsake kokoši, mlade kokoši ali race moramo oddati 40 komadov jajc.
4. Rok za oddajo. Od posamezne živali 32 jajc do 30. junija, ostalih 8 do 30. septembra 1949.

5. Oddaja se zniža obveznim oddajalcem, ki imajo v družini osebe, ki sprejemajo krušne karte za normalne potrebnike (Normalverbraucherprotk.) in sicer vsako tako osebo za 40 komadov jajc, če to odobri občinski oskrbovalni odbor.

Naročite strokovni list »Sadjar in vrtinar«!

Sporočamo, da pri sekretariatu Kmečke zveze za Slovensko Koroško lahko naročite mesečni strokovni list »Sadjar in vrtinar«. Ta list, ki je bil zelo priljubljen med našimi sadjarji in gospodinjami, spet izhaja. Naročilna je zelo nizka. Naročila sprejema Kmečka zveza za Slovensko Koroško, Celovec — hotel »Črni orek« 8/7.

Vrednost oljnih rastlin

Na 1 ha pridelamo toliko krompirja in ječmena, da s pridelkom lahko sčitamo približno 6 prašičev. Od njih bi dobili okoli 200 kg masti.

Pri oljnih rastlinah pa pridelamo na 1 ha približno naslednje količine maščob:

rastlina	zrnja	olja	sur. beljak
	v q	v kg	v kg
mak	10	450	199
sončnice	12	348	170
soja	16	288	528
konoplja	8	256	146

Olje je za prehrano ljudstva z maščobami potrebno in ga bomo vedno lahko prodali, surove beljakovine v obliki troplni so pa izborno močno krmilo za našo govejo živino. Premisljmo to in sejmo več oljnih rastlin!